CHRISTINE STIX-HACKL
FŐTANÁCSNOK INDÍTVÁNYA
Az ismertetés napja: 2006. május 16. [1]

I – Bevezető megjegyzések

1. A jelen előzetes döntéshozatal iránti kérelem [2] tárgya a cukorágazat piacának közös szervezéséről szóló, 1981. június 30-i 1785/81/EGK tanácsi rendelet [3], valamint a kvótán felüli cukortermelésre vonatkozó részletes végrehajtási szabályok megállapításáról szóló, 1981. szeptember 14-i 2670/81/EGK bizottsági rendelet [4] érvényessége. Különösen az kérdéses, hogy a C cukorra kivetett összegek elengedési vagy visszatérítési lehetőségének a hiánya a méltányosság elvével összeegyeztethető-e.

II – Jogi háttér

2. A jelen eljárásban a piacszervezési jog és a vámjog szabályai irányadók.

A – *A cukorágazat piacának szervezése*

3. A jelen ügyben a piacszervezési jog alkalmazandó szabályait egy tanácsi rendelet, az ahhoz kapcsolódó végrehajtási rendelkezéseket pedig egy bizottsági rendelet tartalmazza.

1. Az 1785/81 rendelet

4. Az időközben hatályon kívül helyezett, a cukorágazat piacának közös szervezéséről szóló, 1981. június 30-i 1785/81/EGK tanácsi rendelet szabályozta a cukor termelését, importját, valamint exportját. A termelési kvóták rendszere arra szolgált, hogy a termelők számára a közösségi árakat és a termékeik értékesítését biztosítsa.

5. Az 1785/81 rendelet 24. cikke minden tagállam számára mindegyik gazdasági évre rögzíti az „A cukor" és a „B cukor" alapmennyiségét, amelyet valamennyi tagállamnak el kell osztania a területén honos cukortermelő vállalkozások között. Az elosztott kvótát meghaladó cukormennyiség „C cukornak" minősül.

1 – Eredeti nyelv: német.

2 – Lásd a C-68/05. P. sz., Koninklijke Coöperatie Cosun kontra Bizottság ügyben párhuzamosan folyó fellebbezési eljárást (EBHT 2006., I-10367. o.).

3 – HL L 177., 4. o.

4 – HL L 262., 14. o.; magyar nyelvű különkiadás 3. fejezet, 5. kötet, 85. o.

6. A C cukorra nem vonatkozik sem az ártámogatási rendszer, sem az export-visszatérítés. A 26. cikk (1) bekezdése szerint a következő gazdasági évre át nem vitt C cukrot a Közösségen a Közösség belső piacán nem lehet értékesíteni, hanem azt exportálni kell.

7. A végrehajtási rendelkezéseket a 41. cikkben említett eljárásnak megfelelően kell elfogadni

2. A 2670/81 rendelet

8. A C cukorra vonatkozó részletes végrehajtási szabályokat a kvótán felüli cukortermelésre vonatkozó részletes végrehajtási szabályok megállapításáról szóló, 1981. szeptember 14-i 2670/81/EGK bizottsági rendelet szabályozta.

9. Az 1. cikk a Közösségből történő kivitelre vonatkozó rendelkezéseket tartalmazza. E cikk (1) bekezdésének az itt alkalmazandó szövegváltozata [5] szerint:

„Az 1785/81/EGK rendelet 26. cikkének (1) bekezdésében említett kivitelt akkor kell megtörténtnek tekinteni, ha:

a) a C cukor vagy C izoglükóz abból a tagállamból került kivitelre, amelynek a területén megtermelték;

b) a szóban forgó kiviteli nyilatkozatot az a) pontban említett tagállam a C cukor vagy C izoglükóz előállításának gazdasági évét követő január 1-jét megelőzően elfogadta;

c) a C cukor vagy C izoglükóz, vagy a 2. cikk (3) bekezdése szerinti, ezeknek megfelelő mennyiség a b) pontban említett január 1-jétől számított legkésőbb 60 napon belül a Közösség vámterületét elhagyta;

d) a termék visszatérítés vagy lefölözés nélkül, a 1702 60 90, illetve a 1702 90 90 KN-kód alá tartozó, nemdenaturált fehér vagy nyers cukorként, vagy a kristályosodási szakasz előtt nyert szirupként, illetve természetes állapotú izoglükózként került kivitelre az a) pontban említett tagállamból;

A *vis maior* esetét kivéve, ha nem teljesül az első albekezdésben foglalt valamennyi feltétel, akkor a szóban forgó C cukor vagy C izoglükóz mennyiséget a belső piacon értékesítettnek kell tekinteni.

5 – A kvótán felüli cukortermelésre vonatkozó részletes végrehajtási szabályok megállapításáról szóló 2670/81/EGK rendelet módosításáról szóló, 1988. december 14-i 3892/88/EGK bizottsági rendelet (HL L 346., 29. o.; magyar nyelvű különkiadás 3. fejezet, 8. kötet, 157. o.).

Vis maior esetén, annak a tagállamnak az illetékes hivatala, amelynek a területén a szóban forgó C cukrot vagy C izoglükózt előállították, meghozza az érdekelt fél által előadott körülményekre tekintettel a szükséges intézkedéseket."

10. A 2. cikk az 1. cikk (1) bekezdésében meghatározott feltételek teljesülésére vonatkozó igazolások benyújtásának módjait szabályozza.

11. A 3. cikk azt szabályozza, hogy milyen összeget kell szankcióként kivetni abban az esetben, ha bizonyos mennyiséget a belső piacon értékesítenek. E rendelkezés jelen ügyben irányadó szövegének [6] kivonata így hangzik:

„(1) Az 1. cikk (1) bekezdésének értelmében a belső piacon értékesített mennyiségekre az érintett tagállam a következő összegnek megfelelő terhet szabja ki:

a) a C cukor esetében 100 kilogrammonként:

– a szóban forgó cukor előállításának gazdasági évét és az azt követő hat hónapot magában foglaló időszakban a fehér- és nyers cukor 100 kilogrammjára vonatkozó legmagasabb behozatali vám,

plusz

– 1,00 EUR;

[...]

(2) Az érintett tagállam az 1. cikk (1) bekezdésének b) pontjában említett január 1-jét követő május 1-jét megelőzően az (1) bekezdésben említett díj megfizetésére kötelezett gyártókat a fizetendő végösszegről értesíti.

Ezt a végösszeget a szóban forgó gyártóknak ugyanazon év május 20-át megelőzően kell megfizetniük.

(3) Ha azonban az illetékes hivatal a 2. cikk (1) bekezdésének második albekezdése értelmében az igazolás benyújtására fennálló határidőt meghosszabbította, a (2) bekezdés-

6 – A kvótán felüli cukortermelésre vonatkozó részletes végrehajtási szabályok megállapításáról szóló 2670/81/EGK rendelet módosításáról szóló, 1991. december 6-i 3559/91/EGK bizottsági rendelet (HL L 336., 26. o.; magyar nyelvű különkiadás 3. fejezet, 12. kötet, 131. o.).

ben említett május 1-jei és május 20-i dátumok helyébe az illetékes hivatal által az engedélyezett meghosszabbítás alapján meghatározott dátumok lépnek.

(4) A C cukor vagy C izoglükóz azon mennyiségeinek esetében, amelyek a kivitel előtt az érintett tagállam illetékes hivatalai által *vis maiorként* elfogadott körülmények között megsemmisültek vagy helyrehozhatatlanul károsodtak, az (1) bekezdésben említett összeg nem vethető ki."

B – *Vámjogi szabályozás*

12. A vámjogi szabályozás területén egy tanácsi rendelet és a Bizottság kapcsolódó végrehajtási rendelete az irányadó, amelyeket időközben hatályon kívül helyeztek.

1. Az 1430/79/EGK rendelet

13. A behozatali, illetve kiviteli vámok visszatérítéséről és elengedéséről szóló, 1979. július 2-i 1430/79/EGK tanácsi rendelet[7] idevonatkozó 13. cikkének (1) bekezdése a következőképpen rendelkezik:[8]

„A behozatali vámokat olyan különleges körülmény – az A–D. mellékletekben felsorolt eseteket kivéve – esetén lehet visszafizetni vagy elengedni, amelyet nem az érintett személynek tulajdonítható megtévesztés vagy nyilvánvaló gondatlanság okozott.

Az első albekezdés alkalmazásának eseteit, valamint az annak alkalmazása során követendő részletes eljárási szabályokat a 25. cikkben meghatározott eljárás szerint kell elfogadni. A visszatérítés és az elengedés tekintetében külön feltételek köthetők ki."

14. Az 1. cikk (2) bekezdésének a) pontja szerint „behozatali vám" alatt:

„mind a vámokat és az azokkal azonos hatású díjakat, mind a közös agrárpolitika vagy a mezőgazdasági termékek feldolgozásából származó egyes termékekre alkalmazandó, a Szerződés 235. cikke szerinti különleges

7 – HL L 175., 1. o.

8 – A behozatali, illetve kiviteli vámok visszatérítéséről és elengedéséről szóló 1430/79/EGK tanácsi rendelet módosításáról szóló 1986. október 7-i 3069/86/EGK tanácsi rendelet (HL L 286., 1. o.).

rendelkezések alapján bevezetett mezőgazdasági lefölözéseket és más importterheket" kell érteni.

15. A 14. cikk többek között arról rendelkezik, hogy a 13. cikk rendelkezéseit a kiviteli vámok visszafizetésére vagy elengedésére is megfelelően alkalmazni kell.

16. Az 1. cikk (2) bekezdésének b) pontja szerint „kiviteli vám" alatt:

„a közös agrárpolitika vagy a mezőgazdasági termékek feldolgozásából származó egyes termékekre alkalmazandó, a Szerződés 235. cikke szerinti különleges rendelkezések alapján bevezetett mezőgazdasági lefölözéseket és más exportterheket" kell érteni.

2. A 3799/86/EGK rendelet

17. A végrehajtási szabályokat a behozatali, illetve kiviteli vámok visszatérítéséről és elengedéséről szóló 1430/79/EGK tanácsi rendelet 4a., 6a., 11a. és 13. cikkének végrehajtására vonatkozó rendelkezések megállapításáról szóló, 1986. december 12-i 3799/86/EGK bizottsági rendelet [9] szabályozza. A rendelet 4. cikke szabályozza azon különleges körülményeket, amelyeket nem az érintett személynek tulajdonítható megtévesztés vagy nyilvánvaló gondatlanság okozott. Ez más tényállásokra is vonatkozik, amelyeket a 6–10. cikkben meghatározott eljárás keretében eseti alapon, a Bizottsággal együttesen kell értékelni.

III – A tényállás, az alapeljárás és az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések

18. A Koninklijke Coöperatie Cosun (a továbbiakban: Cosun), amely egy cukortermelő vállalkozás, az 1992/1993-as gazdasági évben több cukrot állított elő, mint amennyit az A és B kvóták számára előírtak. A Cosun leányvállalata útján más társaságoknak bizonyos mennyiségű cukrot adott el Horvátországba, Szlovéniába és Marokkóba történő kivitelre.

19. A Cosunt 1994-ben egy meghatározott összeg megfizetésére kötelezték. 1995. június 19-én a Hoofdproduktschap Akkerbouwproducten (a továbbiakban: HPA) határozatot hozott.

9 – HL L 352., 19. o.

20. A Holland Királyság 2001. augusztusában a Bizottsághoz a kiszabott összeg elengedése iránti kérelmet nyújtott be. A Bizottság 2002. május 2-án elfogadhatatlannak nyilvánította ezt a kérelmet.

21. Ez ellen a Cosun az Elsőfokú Bíróság előtt megsemmisítés iránt keresetet indított. Ezt a keresetet az Elsőfokú Bíróság a 2004. december 7-i T-240/02. sz. ügyben hozott ítéletével – mint alaptalant – elutasította.

22. Emellett a Cosun 1995. július 18-án keresetet nyújtott be a Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit [a holland mezőgazdasági, természetvédelmi és élelmiszerügyi miniszter] ellen a HPA döntésével szemben a College van Berope voor het bedrijfsleven (a továbbiakban: CBB) előtt. A CBB az eljárást a De Haan-ügyben [10] történő ítélethozatalig felfüggesztette.

23. A CBB különösen a Cosun *vis maiorra* vonatkozó érvét utasította el. Ehhez hiányoztak a nem megszokott és előre nem látható körülmények, mivel az, hogy a szerződő fél elmulasztja a szerződéses kötelezettségei teljesítését, ismert kereskedelmi kockázatnak minősül.

10 – A C-61/98. sz. De Haan-ügyben 1999. szeptember 7-én hozott ítélet (EBHT 1999., I-5003. o.).

24. A Cosun azon jogi álláspontja tekintetében, amely szerint olyan különleges körülmény áll fenn, amely az 1430/79 rendelet 13. cikke értelmében igazolja a vámtartozás elengedését, és amely szerint a Bizottság jogsértően állapította meg az elfogadhatatlanságot, a CBB előadta, hogy a Bizottság döntésének érvényességét nem tartja szükségesnek vizsgálni.

25. Mindenesetre a CBB számára az a kérdés merült fel, hogy amennyiben a C cukorra kivetett összeg elengedésének a lehetősége nem áll fenn, az a körülmény, hogy a cukorágazat piacának szervezése az ilyen összegek elengedésére vonatkozó jogalapokat nem tartalmazza, az 1785/81 és a 2670/81 rendeletek érvénytelenségéhez vezet-e. E jogszabályok érvénytelensége pedig ahhoz vezethet, hogy a kivetett összegek is ugyanilyen előírásokon alapulnak. A rendeletek érvényességének, és az érvénytelenségük esetéhez kapcsolódó következményeknek a tisztázása érdekében a CBB 2004. június 9-én hozott határozatával előzetes döntéshozatal céljából a következő kérdéseket terjesztette a Bíróság elé:

„1) Amennyiben az 1430/79/EGK rendelet 13. cikke – amely helyébe a Közösségi Vámkódex 239. cikke lépett – szerinti elengedési lehetőség nem alkalmazható a jelen eset tárgyát képező, C cukorra kivetett [összegekre], akkor a cukorágazat piacának közös szervezéséről szóló 1981. június 30-i 1785/81/EGK tanácsi rendelet és a kvótán felüli cukorterme-

lésre vonatkozó részletes végrehajtási szabályok megállapításáról szóló, 1981. szeptember 14-i 2670/81/EGK bizottsági rendelet egészben vagy részben érvénytelen-e, tekintettel arra, hogy a C cukorra kivetett [összegek] egyes méltányossági okokból történő visszatérítésére vagy elengedésére nincs lehetőség?

2) Amennyiben az első kérdésre adott válasz igenlő, megszűnt-e a C cukorra kivetett [összeg] megfizetésének jogi kötelezettsége, vagy határozhat-e úgy az érintett tagállam illetékes hatósága és/vagy a Bizottság, hogy a 2670/81/EGK rendelet 3. cikkének megfelelően nem szab ki [terhet], ha a vámkötelezettnek nem tulajdonítható olyan megtévesztés vagy gondatlanság, amely hozzájárulhatott az e mennyiségek általa tervezett kivitelének meghiúsulásához, és ha e kötelezettet a nemzeti hatóságok által a jogsértések és szabálytalanságok felderítése céljából folytatott nyomozásról e nyomozás sikerének érdekében nem tájékoztatták?"

IV – Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésekről

26. Elöljáróban a Cosun, a Tanács és a Bizottság annak megfontolását javasolja, hogy az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdéseket csak akkor kell megválaszolni, ha helyes az az alapjukként szolgáló feltevés, miszerint a 1430/79 rendelet 13. cikkében szabályozott elengedési lehetőség a C cukorra nem alkalmazható.

27. Ezzel kapcsolatban a Cosun és a Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit előadja, hogy az 1430/79 rendelet 13. cikke alkalmazható a C cukorra kivetett összegekre.

28. A Bizottság ezzel szemben azt az álláspontot képviseli, hogy az 1430/79 rendelet 13. cikkének általános méltányossági szabálya nem tekinthető a közösségi jog általános jogelvének, hanem kizárólag a közösségi vámjogi szabályozással kapcsolatosan alkalmazható, így a feltevés, amelyen az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések alapulnak, helyes.

A – *Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett első kérdésről*

29. Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett első kérdéssel az előterjesztő bíróság azt szeretné megtudni, hogy az 1785/81 és a 2670/81 rendeletek érvénytelenek-e. Az érvényesség megállapításához a kérdést előterjesztő bíróság csupán „a méltányossági okok" szempontját adja elő, más vizsgálati

ismérvet nem neveztek meg. Ami az arányosság elvével való összeegyeztethetőséget illeti, a kérdést előterjesztő bíróság az előzetes döntéshozatalra utaló határozatában kifejezetten kimondja, hogy annak megsértése nem áll fenn. Így az arányosság elvével való összeegyeztethetőség kérdését tudatosan nem tették fel.

30. Mindezekből következik, hogy ezáltal a jelen előzetes döntéshozatal iránti eljárás tárgya is ennek megfelelően korlátozott, és kizárólag a méltányosság általános jogelvének szempontjából végzett vizsgálatra szorítkozik.

1. Az eljárásban részt vevő felek érvei

31. Az 1785/81 rendeletet tekintve a Cosun megállapítja, hogy abban nem szerepel a terhek C cukorra való kivetését előíró alakszerű követelmény, ugyanakkor a 26. és a 41. cikkek alapján a Bizottság hatáskörébe tartozik, hogy elfogadja az e területre vonatkozó rendelkezéseket. Következésképp a rendelet semmi esetre sem lehet érvénytelen.

32. A 2670/81 rendelet kapcsán a Cosun elsősorban abból indul ki, hogy azt az általános jogelvekkel összhangban kell értelmezni és alkalmazni. Ebből az következik, hogy e rendelet 3. cikkét úgy kell értelmezni, hogy az az illetékes nemzeti hatóságok számára lehetővé teszi, hogy meghatározott körülmények között, így például az alapügyben, az összeget méltányossági okokból elengedjék. A 2670/81 rendelet eszerint érvényes. Ha azonban a Bíróság mégsem fogadná el a 2670/81 rendelet 3. cikkének Cosun által javasolt értelmezését, akkor másodlagosan előadja, hogy a rendelet érvénytelen annyiban, hogy sérti az egyenlőség, az egyenjogúság, a méltányosság és a jogbiztonság elveit.

33. A miniszter és a holland kormány álláspontja az, hogy a közösségi piacon értékesített C cukor ugyanabban a helyzetben van, mint a harmadik országból importált cukor, és ennek megfelelően ezeket a cukorkategóriákat egyenlő bánásmódban kell részesíteni. Ebből következően az egyenlőség elvébe ütközik, ha egy harmadik országból cukrot importáló személy olyan különleges helyzetben van a 1430/79 rendelet 13. cikkének alkalmazása szempontjából, hogy e rendelkezés alapján a vám elengedését is elérheti, míg ez a lehetőség nem áll fenn a C cukor termelője számára, aki ugyanabban a különleges helyzetben van.

34. A holland kormány azzal érvel, hogy az állandó ítélkezési gyakorlatnak [11] megfelelően egyes esetekben a közösségi jog analóg alkalmazásával lehet élni a jogalkotás mulasztásainak kiküszöbölésére, amennyiben ez szükséges ahhoz, hogy a közösségi jog egy általános jogelvének megfeleljenek. Ez az

11 – Lásd például a 165/84. sz. Krohn-ügyben 1985. december 12-én hozott ítélet (EBHT 1985., 3997. o.) 13. és azt követő pontjait.

ítélkezési gyakorlat alkalmazható a jelen ügyben is, amiből következik, hogy az 1430/79 rendelet 13. cikkét analógia útján kell alkalmazni a C cukorra kivetett összegekre.

35. Amennyiben a Bíróság nem fogadná el az analógia ilyen formán történő alkalmazását, a miniszter és a holland kormány álláspontja szerint az 1785/81 és a 2670/81 rendeletek részleges érvénytelenségéhez vezetne, ha egyedi esetekben és méltányossági okokból nem lenne lehetőség a C cukorra kivetett összegek elengedésére, mivel e lehetőség hiánya az egyenlőség elvébe ütközik.

36. A Tanács elsősorban azzal érvel, hogy az a tény, hogy a cukorágazat piacának közös szervezésére [KPSZ] vonatkozó rendelkezésekben nem szerepel a vámrendelkezésben és az 1430/79 rendelet 13. cikkében meghatározott rendelkezéshez hasonló általános méltányossági záradék nem sérti az egyenlő bánásmód elvét. A vámjogszabályok és a cukorra vonatkozó szabályok két teljesen különböző területre vonatkoznak, az ott szabályozott vagy nem szabályozott kivételek teljesen különböző kötelezettségeket érintenek, teljesen eltérő jogi összefüggésben.

37. Továbbá a Bíróság ítélkezési gyakorlatából [12] az is következik, hogy a közösségi jogalkotó nem köteles rendelkezni a méltányossági okokból történő elengedés lehetőségéről, és saját belátása szerint dönthet arról, hogy ilyen lehetőségről egy adott területen rendelkezik-e. Mivel a cukorágazat piaca közös szervezésének finanszírozását messzemenőkig a gazdasági szereplők hozzájárulásai adják, a C cukorra kivetett összeg elengedésének a lehetősége súlyos következményekkel járhat, mivel serkentheti a kvótán felüli cukortermelést. Ezért is tűnik megfontoltnak a közösségi jogalkotók azon döntése, amely szerint nem szabályozták az összegek elengedésére vonatkozó eljárást, mint a vámok esetén.

38. Másodlagosan a Tanács azt adja elő, hogy attól, ha az elengedés méltányossági okokból történő lehetővé tételének hiánya az egyenlő bánásmód elvét sérti, csupán a 2670/81 bizottsági rendelet válik érvénytelenné, mivel a Tanács a Bizottságot hatalmazta fel a C cukrot terhelő összegekkel kapcsolatos szabályozás meghozatalára.

39. A Bizottság azzal érvel, hogy sem a Bíróság, sem az Elsőfokú Bíróság nem ismert el ítélkezési gyakorlatában olyan általános jogelvet, amely szerint megengedhető lenne a méltányosság elvének megsértésére hivatkozni, ha az alkalmazandó szabályozás nem rendelkezik kifejezetten a C cukrot terhelő összegek méltányossági okokból történő elengedésének lehetőségéről. Az 1785/81 és a 2670/81 rendeletek nem lehetnek érvény-

12 – A 118/76. sz., Balkan-Import-Export ügyben 1977. június 28-án hozott ítélet (EBHT 1977., 1177. o.).

telenek csupán azon az alapon, hogy ilyen elengedés lehetőségéről nem rendelkeztek kifejezetten.

40. Hozzáteszi, hogy még ha minden egyes esetben döntenie is kellene a méltányosság elve esetleges megsértésének megalapozottságáról, akkor is arra a következtetésre jutna, hogy jelen ügyben a Cosun által fizetendő összeg nem sérti a méltányosság elvét.

41. Egyrészt ugyanis már döntött a Bíróság arról, hogy a C cukorra vonatkozó terhek, amelyeket a vámelőírások nem teljesítése miatt vetnek ki, nem ütköznek az arányosság elvébe, ugyanis ezek az előírások elengedhetetlenek ahhoz, hogy a cukor KPSZ-re gyakorolt nem kívánt hatásokat elhárítsák. [13] Ugyanezek a megfontolások irányadóak, amikor azt vizsgálják, hogy a teher kivetésével a méltányosság elve nem sérült-e.

42. Másrészt pedig a Peter-ügyben [14] hozott ítéletből az a következtetés vonható le, hogy a közös agrárpolitika területén a méltányosság elvének esetleges alkalmazása semmi esetre sem vezethet ahhoz, hogy az érintett közösségi rendszer végrehajtását gyakorlatilag ellehetetlenítse, például a termelés korlátozására irányuló kvótaszabályozás veszélyeztetésével. Amennyiben viszont a jelen ügyhöz hasonló esetben az elengedésre méltányossági okokból sor kerülhetne, ez a Bizottság álláspontja szerint a cukor KPSZ-ben rögzített kvótaszabályozást veszélyeztetné.

2. Álláspont

43. Először is helyénvalónak látszik néhány dolgot tisztázni. A jelen ügyben értelmezendő probléma kapcsán a méltányossággal kapcsolatos különböző aspektusokról kell dönteni.

44. Alapvetően a következő jogi jelenségeket kell különválasztani. Egyrészt a méltányosság elvét elsőként aszerint kell különböztetni, hogy nemzeti vagy közösségi jogi elvről van-e szó. Ami a tagállamok szintjét illeti, úgy a méltányosság nemzeti jogelve alkalmazásának közösségi jogi megengedhetősége a kérdés.

45. Másrészt a közösségi jogi szint tekintetében különbséget kell tenni egyfelől a méltányosságot érintő kifejezett rendelkezések, mint a piaci szabályozásban szereplők, másfelől pedig a méltányosság általános jogelve között.

13 – A C-161/96. sz., Südzucker Mannheim ügyben 1998. január 29-én hozott ítélet (EBHT 1998., I-281. o.) 42. és azt követő pontjai és a C-329/01. sz., British Sugar II ügyben 2004. február 19-én hozott ítélet (EBHT 2004., I-1899. o.) 46. és 48. pontja.

14 – A C-290/91. sz. Peter-ügyben 1993. május 27-én hozott ítélet (EBHT 1993., I-2981. o.).

46. A jelen eljárásban egyes résztvevők az 1430/79 rendelet 13. cikkének méltányossági okból, analógia útján történő alkalmazásának közösségi jogi kötelezettségére hivatkoztak. Ennek kapcsán pontosabban a méltányosságra vonatkozó valamely kifejezett rendelkezés alkalmazhatóságáról van szó. Ez azonban a C-68/05. P. sz. ügyben párhuzamosan folyó eljárás tárgya, nem a jelen eljárásé.

47. A jelen eljárás csupán azzal foglalkozik, hogy a másodlagos közösségi jogi rendelkezések megfelelnek-e a méltányosság általános jogelvének. Előzetes kérdésként persze azt kell vizsgálni, hogy a közösségi jog egyáltalán elismeri-e ezt az elvet.

48. A jelen eljárásban a vizsgálati ismérv, ahogy az már korábban is említésre került, a méltányosság általános jogelvére korlátozódik, és nem érint más elveket is, mint például az egyenlőség és az arányosság elvét.

49. Ez azt jelenti, hogy az eljárásban részt vevő felek által hivatkozott Bírósági ítélkezési gyakorlat nagy részét csak annyiban érdemes alaposabban megvizsgálni, amennyiben abból az itt érdeklődésre számot tartó jogkérdés kapcsán bármi levonható. Így a méltányosság más aspektusaira vonatkozó ítélkezési gyakorlat jelen ügyben háttérbe szorul. Ez különösen a Peter-ügyben hozott ítéletre vonatkozik, amely a méltányosság elvét szabályozó valamely nemzeti rendelkezés alkalmazását tárgyalja. Ebben az ítéletében a Bíróság úgy döntött, hogy a közösségi jog bizonyos feltételek mellett nem tiltja azon nemzeti rendelkezések alkalmazását, amely a nemzeti hatóságokat meghatározott esetekben arra jogosítja fel, hogy személyes méltánylást érdemlő okokból terheket engedjenek el. [15]

50. A továbbiakban elsőként azt kell vizsgálni, hogy a közösségi jogban érvényesül-e a méltányosság általános jogelve.

51. Elsőként a Bíróság azon ítélkezési gyakorlatára kell hivatkozni, amely szerint a közösségi jogban nincs olyan jogalap, amely lehetővé tenné a terhek méltányossági okokból történő elengedését. [16]

52. A Hoche-ügyben hozott ítéletében a Bíróság annyiban kristályosította ki e gyakorlatát, hogy emlékeztet arra, a Bíróság tagadta az általános közösségi jogi objektív méltányossági elv létezését. [17] A Bíróság ebben az ítéletben továbbá úgy döntött, hogy egy rendelet adott rendelkezésének alkalmazása alól nem lehet egyedi esetekben méltányossági okokból kivételeket tenni. [18]

15 – A Bíróság 14. lábjegyzetben hivatkozott C-290/91. sz. ügyben hozott ítéletének 11. és 17. pontja.

16 – A Bíróság 12. lábjegyzetben hivatkozott 118/76 sz. ügyben hozott ítéletének 8. és 10. pontja, valamint a 299/84. sz. Neumann-ügyben 1985. november 14-én hozott ítélet (EBHT 1985., 3663. o.) 24. pontja.

17 – A C-174/89. sz. Hoche-ügyben 1990. június 28-án hozott ítélet (EBHT 1990., I-2681. o.) 31. pontja.

18 – A 17. lábjegyzetben hivatkozott C-174/89. sz. ügyben hozott ítélet 36. pontja.

53. Ez az ítélkezési gyakorlat további megállapításokat tesz lehetővé. Így azt, hogy a Bíróság a méltányosság általános jogelve alkalmazásának elismerése ellen foglalt állást, mivel az alkalmas arra, hogy aláássa a tagállamokban a közösségi jogi normák teljes érvényesülését, és a közösségi jognak a Közösség egész területén történő egységes értelmezéséhez fűződő alapvető elvet. [19]

54. A Neumann- és a Hoche-ügyben hozott ítéletekben a Bíróság egy további megállapításra is jutott, miszerint közösségi jogban nem létezik olyan általános jogelv, amely szerint a közösségi jog valamely hatályos normáját a nemzeti hatóságok nem alkalmazhatják, ha ez a norma az érintett számára olyan szigort jelent, amelyet a közösségi jogalkotó nyilvánvalóan igyekezett volna elkerülni, ha az adott esetet a norma elfogadásakor előre látta volna. [20]

55. Természetesen nem szabad megfeledkezni arról, hogy a Bíróság ítélkezési gyakorlatából ellentétes következtetések is levonhatóak. Így a First City Trading ügyben a Bíróság úgy határozott, hogy „a közösségi jog általános jogelvei, különösen a *vis maior*, a bizalomvédelem és az arányosság vagy a *méltányosság* elvei nem követelik meg, hogy a kérdést előterjesztő bíróság által felvázolt körülmények között lehetővé kelljen tenni az exportőrök számára, hogy a korábban kapott export-visszatérítéseket egészben vagy részben megtartsák" [21].

56. Ebből a későbbi időkből származó ítéletből ugyan az lenne levezethető, hogy a Bíróság most már elismeri a méltányosság általános jogelvét. Ugyanennek az ítéletnek egy másik pontja azonban tisztázza a helyzetet, amelyben a Bíróság kifejtette, hogy „a *méltányosság tehát nem enged eltérést* a közösségi jogi rendelkezések alkalmazásától a szabályozásban meghatározott eseteken vagy azon a feltevésen kívül, hogy magának a szabályozásnak az érvénytelenségét megállapították" [22].

57. A Bíróság eddigi ítélkezési gyakorlatának fenti vizsgálatából az a következtetés vonható le, hogy a Bíróság a méltányosság általános jogelvét nem ismeri el.

58. A méltányosság általános jogelve Bíróság általi elismerésének a hiányára tekintettel lehetséges lenne egy ilyen jogelv érvényesülését a tagállamok jogrendszeréből levezetni.

59. Már a nemzeti jogrendszerek egyszerű vizsgálata is azt mutatja, hogy nem minden tagállamban érvényesül a méltányosság elve.

19 – A 16. lábjegyzetben hivatkozott 299/84. sz. ügyben hozott ítélet 25. pontja.

20 – A 16. lábjegyzetben hivatkozott 299/84. sz. ügyben hozott ítélet 33. pontja és a 17. lábjegyzetben hivatkozott C-174/89. sz. ügyben hozott ítélet 31. pontja.

21 – A C-263/97. sz., First City Trading ügyben 1998. szeptember 29-én hozott ítélet (EBHT 1998., I-5537. o.) 62. pontja (kiemelés tőlem).

22 – A 21. lábjegyzetben hivatkozott C-263/97. sz. ügyben hozott ítélet 48. pontja (kiemelés tőlem).

Ugyan nem szükségszerű követelmény, hogy minden tagállamban elismerjék, de legalább a jelen ügyet meghatározó, a gazdasági közjoghoz tartozó joganyag alkalmazási területén való elismerése szükséges lenne. Az, hogy az egyes nemzeti rendelkezések kifejezetten megengedik a terhek méltányossági okból történő elengedését vagy visszatérítését, nem elég, mivel abból nem lehet arra következtetni, hogy az érintett tagállamban ennek megfelelő jogelv érvényesül.

60. Az ítélkezési gyakorlat vizsgálata megmutatta, hogy a közösségi jogban nem érvényesül a méltányosság általános jogelve. Így nem áll rendelkezésre megfelelő vizsgálati ismérv, következésképp az eljárás tárgyát képező rendeletek összeegyeztethetőségének vizsgálata is kiesik.

61. Így az előzetes döntéshozatalra előterjesztett első kérdésre azt a választ kell adni, hogy az 1785/81 és a 2670/81 rendelet sem egészben, sem részben nem érvénytelen arra tekintettel, hogy a C cukorra kivetett összegek egyes méltányossági okokból történő visszatérítésére vagy elengedésére nincs lehetőség, amennyiben az 1430/79 rendelet 13. cikkében – amelynek helyébe a Közösségi Vámkódex 239. cikke lépett – szabályozott elengedési lehetőség a jelen eset tárgyát képező C cukorra kivetett összegre nem alkalmazható.

B – *Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett második kérdésről*

1. Az eljárásban részt vevő felek érvei

62. A Cosun előadja, hogy amennyiben a Bíróság az előzetes döntéshozatalra előterjesztett első kérdésre azt válaszolná, hogy a 2670/81 rendelet, különösen annak 3. cikke érvénytelen, mivel az nem teszi lehetővé a teher méltányossági okokból történő elengedését, a CBB-nek meg kellene állapítania, hogy nincs olyan jogalap, amely a HPA-t felhatalmazná arra, hogy a vitatott összegek megfizetését követelje. A Bíróságnak másodlagosan arról kellene döntenie, hogy a Bizottság az EK 233. cikkel analóg módon iktasson visszamenőleges hatállyal a 2670/81 rendeletbe egy olyan rendelkezést, amely a jelen ügyhöz hasonló esetekben az elengedést méltányossági okokból lehetővé tenné.

63. A miniszter érvelése szerint az illetékes holland hatóságok és/vagy a Bizottság csak azokat a cukormennyiségeket mentesíthetné a teher alól, amelyeket a Cosun szerződő feleinek exportálás céljából adott át, miután a holland hatóságok az eljárásról értesültek.

64. A holland kormány álláspontja szerint, amennyiben a Bíróság az 1785/81 és a 2670/81 rendeleteket részlegesen érvénytelenné nyilvánítja, csak azon cukormeny-

nyiségekre nem lehetne az összeget kivetni, amelyekre akkor sem lehetne, ha a valószínűsíthetően csalárd üzleti tevékenység kapcsán indult nemzetközi nyomozás megindításáról a teher fizetésére kötelezett azonnal tudomást szerzett.

65. A Tanács és a Bizottság nem nyilatkozott a második kérdésről.

2. Álláspont

66. Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett második kérdést csak arra az esetre tették fel, ha az előzetes döntéshozatalra előterjesztett első kérdésre az a válasz adandó, hogy az 1785/81 és a 2670/81 rendeletek egészen vagy részben érvénytelenek.

67. Mivel az előzetes döntéshozatalra előterjesztett első kérdés vizsgálata megállapította, hogy a két rendelet egyike sem érvénytelen a méltányosság elvének megsértése miatt, az előzetes döntéshozatalra előterjesztett második kérdés megválaszolása nem szükséges.

V – Végkövetkeztetések

68. Mindezekre tekintettel azt javasolom a Bíróságnak, hogy az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdéseket az alábbiak szerint válaszolja meg:

„A cukorágazat piacának közös szervezéséről szóló, 1981. június 30-i 1785/81/EGK tanácsi rendelet és a kvótán felüli cukortermelésre vonatkozó részletes végrehajtási szabályok megállapításáról szóló, 1981. szeptember 14-i 2670/81/EGK bizottsági rendelet sem egészben, sem részben nem érvénytelen arra tekintettel, hogy a C cukorra kivetett összegek egyes méltányossági okokból történő visszatérítésére vagy elengedésére nincs lehetőség, amennyiben az 1430/79 rendelet 13. cikkében – amelynek helyébe a Közösségi Vámkódex 239. cikke lépett – szabályozott elengedési lehetőség a jelen eset tárgyát képező C cukorra kivetett összegre nem alkalmazható."